

ግንቦት 23 ቀን 2009 ዓ.ም

ዳኞች፡- ብርሃኑ አመነው

በእውቀት በላይ

እንዳሻው አዳኝ

ሃይሉ ነጋሽ

እትመት አሰፋ

አመልካች፡-የአ.ብ.ክ.መ. ፍትህ ቢሮ ዐቃቤ ህግ - ዳግማዊ አገኘሁ

ተጠሪዎች፡-1ኛ አቶ እሸቱ ሉሌ ንጉሴ - ቀርቦዋል።

2ኛ አቶ ደግዋለ ልክነህ ደርሰህ

3ኛ ወ/ሮ ጥሩዬ ደግዋለ

4ኛ ወ/ሮ ይሳለሙ ደመቀ

አልቀረቡም

መዝገቡ የተቀጠረው መርምሮ ፍርድ ለመስጠት ነው። በመሆኑም መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሠጥተናል።

ፍ ር ድ

ይህ የሰበር አቤቱታ ሊቀርብ የቻለው አመልካች የእነማይ ወረዳ ፍርድ ቤት በመ/ቁ 0202415 በቀን 02/04/07 ዓ.ም የሰጠውን ፍርድና የቅጣት ውሳኔ የምስራቅ ጉጃም አስተዳደር ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 0213319 በቀን 21/07/2007 ዓ.ም በመሻሩ እና የአብክመ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 02-13131 በቀን ህዳር 29 ቀን 2009 ዓ.ም ይህንኑ በማጽናቱ እና የአብክመ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት መሠረታዊ የህግ ግድፈት አልተፈፀመም ሲል በሰጠው ትእዛዝ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት በመሆኑ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለታቸው ነው።

ጉዳዩ የወንጀል ክስ እንዲሻሻል የተሰጠ ትእዛዝ ውጤትን ይመለከታል። አመልካች በተጠሪዎች ላይ በሰር ፍ/ቤት ባቀረበው ክስ 1ኛ፣ 2ኛ እና 3ኛ ተጠሪዎች የወንጀል ህግ ቁጥር 32/1/ /ሀ/ 555 /ለ/ የተመለከተውን ተላልፈው በሌላ ሰው አካል ላይ ጉዳት ለማድረስ አስበው ነሐሴ 9 ቀን

2006 ዓ.ም በ12:00 ሰዓት የግል ተበዳይ ላቃቸው ሞገስን ብቸና ከተማ 01 ቀበሌ ኪዳነምህረት ቤተክርስቲያን 1ኛ ተከላሽ በጅንፋ ሽመል እየደጋገመ ሲመታው 2ኛ ተከላሽ በድንጋይ መሐል ራሱን 3ኛ ተከላሽ ድንጋይ በመወርወር ግንባሩን በመምታታቸው በአካል ላይ ጉዳት አድርሰዋል 4ኛ ተከላሽ የወ/ሀ/ቁ 27/1/ 556/2/ /ሀ/ የተመለከተውን ተላልፈው በተመሳሳይ ቀንና ቦታ ከ1-3 ያሉት ሲመቱት እሷ በድንጋይ ወርውራ የሳተችው በመሆኑ በአካል ላይ ጉዳት ለማድረስ ሞክራለች የሚል ሲሆን ተጠሪዎች በክሱ ላይ በሌላ መዝገብ ታይቶ የተወሰነ ስለመሆኑ መቃወሚያ ያቀረቡ ቢሆንም ፍ/ቤቱ በ01/03/2007 ብይን ተሰጥቶበታል በማለት አልፎ የግል ተበዳይን ጨምሮ የአመልካችን ሁለት ምስክሮች እና የሰነድ ማስረጃዎች ከሰማ በኋላ 1ኛ ተጠሪ የወ/ሀ/ቁ 556/2//ሀ/፣ 2ኛ እና 3ኛ ተጠሪዎች የወ/ሐ/ቁ. 555/ለ/ እና 4ኛ ተጠሪ በቀረበበት ክስ እንዲከላከሉ ብይን የሰጠ ቢሆንም የተጠሪዎች ጠበቃ ባለመቅረቡ ማስረጃዎቻቸውንም በተከታታይ ቀጠሮዎች አለማቅረባቸውንና ራሳቸውም መሆናቸውን በመግለጽ ጠበቃቸው ሲቀርብ እንዲሰሙ እንዲታዘዝላቸው ተለዋጭ ቀጠሮ የጠየቁ ቢሆንም ፍ/ቤቱ ህዳር 19፣ ህዳር 29 እና ታህሳስ 1/2007 ተሟልተው አልቀረቡም ጠበቃቸውም አልቀረበም በማለት የመከላከያ ማስረጃ የማሰማት መብታቸውን በማለፍ ተከላከሉ በማለት በሰጠው ብይን መሠረት 1ኛ ተጠሪ የወንጀል ህግ ቁጥር 556/2/ /ሀ/ ጥፋተኛ በማለት 4ወር ቀላል እስራት፣ 2ኛ ተጠሪ እና 3ኛ ተጠሪ የወንጀል ህግ ቁጥር 555 /ለ/ ጥፋተኛ በማለት 2 ዓመት ከ4 ወር እና 2ዓመት ከ3ወር እንደቅደም ተከተላቸው እንዲሁም 4ኛ ተጠሪን በ1 ወር ቀላል እስራት እንዲቀጡ በማለት ወስኗል።

ተጠሪዎች በዚህ ፍርድ እና የቅጣት ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኛቸውን ለምስራቅ ጉጃም አስተዳደር ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ያቀረቡ ሲሆን ፍርድ ቤቱም አመልካች የወ/ሀ/ቁ 556/2/ /ሀ/ ወደ 555 /ለ/ ለማሻሻል ያቀረበው በብይን ውድቅ ተደርጎ ሳለ በሌላ መዝገብ ክስ ማቅረቡን፣ ይህንኑ መሰረት አድርጎ ተጠሪዎች በቀረበባቸው ክስ ተከላከሉ የተባሉበትን አግባብ እና የመከላከያ ማስረጃ ሳያሰሙ የተሰጠው ፍርድ እንዲሻርልን በማለት ያቀረቡትን ቅሬታ ፍርድ ቤቱ በመመርመር አስቀድሞ ክስ ቀርቦበት ነበር የተባለውን የእነማይ ወረዳ ፍርድ ቤት መ/ቁ 0202368 እንዲቀርብ በማድረግ መርምሮ አመልካች በተጠሪዎች ላይ አስቀድሞ በመ/ቁ 0202368 በቀላል አካል ጉዳት ማድረስ ወንጀል ክስ አቅርቦ ምስክር ከተሰማ እና እንዲከላከሉ ብይን ከተሰጠ በኋላ አመልካች ክሱን በከባድ የአካል ጉዳት ማድረስ ወንጀል ለማቅረብ አሻሽሎ እንዲያቀርብ ጠይቆ ፍርድ ቤቱ ምክንያቱን ባለመቀበል ውድቅ በማድረግ የአመልካቾች የመከላከያ ማስረጃ እንዲሰማ ያዘዘ ቢሆንም አመልካች ክሱን አንስቶ በሌላ መዝገብ ቁጥር 0202415 አዲስ ክስ አቅርቧል።

የከፍተኛው ፍርድ ቤት ይህንን ጭብጥ በመመርመር ክስ ማንሳትና ማሻሻል ለአመልካች በህግ የተሰጠው ቢሆንም ክሱን መቀጠል ያለበት ግን በተዘጋው መዝገብ ላይ እንዲቀጥል እንጂ አዲስ ክስ መዝገብ ተከፍቶበት የሚቀርብ አይደለም። የስር ፍ/ቤት የተጠሪዎችን ተቃውሞ ያለፈበት ምክንያት የህግ መሠረት የለውም፤ የተጠሪዎች የመከላከያ ምስክሮች መጥሪያ ደርሷቸው ያልቀረቡና በፖሊስ አማካኝነት እንዲቀርቡ ታዘም ካለመቅረባቸውም በላይ ጠበቃቸው ባለመቅረቡ ተለዋጭ ቀጠሮ ተጠይቆ ከወ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 94 አንጻር ማየት ሲገባው ፍ/ቤቱ የመከላከያ ማስረጃ የማሰማት መብታቸውን ማለፋ ተገቢነት የለውም በማለት የስር ፍ/ቤትን ውሳኔ ሽሮ አመልካች በቀድሞው መዝገብ እንዲቀጥል አሟላ።

አመልካች በዚህ ፍርድ ቅር በመሰኘት ያቀረበው ይግባኝ የተመለከተው የአብክመ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የስር ፍ/ቤትን ውሳኔ በማጽናቱ መሠረታዊ ስህተተ ተፈጽሟል በማለት ለአብክመ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት ያቀረቡትን አቤቱታ ተቀባይነት ሳያገኝ ቀርቷል።

የአመልካች የሰበር አቤቱታ ለዚህ ችሎት የቀረበውም በዚሁ ምክንያት ሲሆን ይዘቱም ዐቃቤ ህግ ከውሳኔ በፊት በማናቸውም ጊዜ ክሱን አሻሽሎ ለማቅረብ የሚከለክለው ህግ ባለመኖሩ ከቀረበው ማስረጃ አንጻር ተመጣጣኝ ድንጋጌ ጠቅሶ ማቅረቡ ተገቢ ነው በሰበር መ/ቁ 57632 ተመላክቷል። የወረዳ ዐቃቤ ህግ የህክምና የመጨረሻ ውጤት ሳይጠበቅ ተቀራራቢነት በሌለው አነስተኛ ድንጋጌ ክስ ማቅረቡ ፍትህን ስለሚያዛባ ድንጋጌው ተሻሽሎ ክስ መቅረቡ የተጣሰ ህግ የለም ስለመሆኑም የከፍተኛው ፍ/ቤት ውሳኔ ተሽሮ የወረዳው ይጽናልኝ የሚል ነው። የአመልካች አቤቱታ ተመርምሮ የተጠሪዎች ቀርበው መልስ እንዲሰጡበት በታዘዘው መሠረት 1ኛ እና 2ኛ ተጠሪ መልስ የሰጡ ሲሆን 3ኛ እና 4ኛ መልስ የመስጠት መብታቸው ታልፏል። የመልሳቸው ይዘትም ዓቃቤ ህግ ክሱን ከውሳኔ በፊት በማንኛውም ጊዜ የማንሳት መብት ቢኖረውም ይህንን መብት ግን ያለአግባብ ሊጠቀምበት አይገባም፤ በሰበር መ/ቁ 57632 በሌለበት የተሰጠ ውሳኔን እንጂ ከዚህ ጉዳት ጋር አይያያዝም። ከፍተኛው ፍ/ቤት ወረዳው የሻረው የወንጀል ህግ አንቀጽ 556 ወደ 555 ለምን ተቀየረ በሚል ሳይሆን በተለየ መዝገብ ክስ መቅረቡን መሰረት በማድረግ ነው ስለሆነም የአመልካች አቤቱታ የህግ መሠረት የሌለው በመሆኑ ይሻርልኝ የሚል ነው። አመልካች የመልስ መልስ አቅርቧል።

የጉዳዩ አመጣጥ ከላይ የተገለፀው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ፍርድ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ መርምረንዋል እንደመረመርነውም በዋናነት ምላሽ የሚሻው የክርክሩ ጭብጥ ዐቃቤ ህግ አመልካች በተጠሪዎች ላይ አቅርቦት የነበረው ክስ የተጠሪዎች የመከላከያ ማስረጃ ከመሰማቱ በፊት ክሱን እንዲያሻሽል የቀረበው አቤቱታ በፍርድ ቤቱ ተቀባይነት በማጣቱ ክሱን ካነሳ በኋላ በሌላ መዝገብ ለማሻሻል

ባቀረበው ምክንያት ውጤት መሠረት አዲስ ክስ ማቅረብ የሚችልበት አግባብ ከወንጀል ሥነ ሥርዓት ህግ ድንጋጌዎች ዓላማ አንጻር መርምረናል።

ከክርክሩ ሂደት መገንዘብ የሚቻለው አመልካች በተጠሪዎች ላይ በስር ወረዳ ፍርድ ቤት በመ/ቁ 0202368 የወ/ሀ/ቁ 556 ተላልፈው ቀላል የአካል ጉዳት አድረሰዋል በማለት-በቀረበው ክስ ማስረጃዎቹን አሰምቶ እንዲከላከሉ ብይን ከተሰጠ በኋላ አመልካች ክሱን ለማሻሻል ያቀረበውን አቤቱታ ፍርድ ቤቱ ባለመቀበሉ የመከላከያ ምስክሮች ከመሰማቱ በፊት ክሱን በማንሳቱ ፍርድ ቤቱ መዘገቡን ዘግቷል። አመልካች በሌላ መዘገብ በስር ወረዳ ፍርድ ቤት በመ/ቁ 0202415 በተጠሪዎች ላይ የወ/ሀ/ቁ555 እና 27/1/ /ሀ/ 556 የተመለከተውን ተላልፊዋል በማለት አዲስ ክስ አቅርቧል። ተጠሪዎቹ መቃወሚያ ቢያቀርቡም ውድቅ ሆኖ ለዚህ ሰበር አቤቱታ ምክንያት የሆነው ውሳኔ በየደረጃው ባሉ ፍርድ ቤት ተሰጥቷል።

በመሠረቱ በተከላኸ ላይ በቀረበ የወንጀል ክስ ዋና ስህተት ወይም ያልተጠቀሰ ነገር ሲኖር ይህም ክሱ የቀረበበትን ተከላኸን የሚያሳስት ወይም ያሳሳተ በመሰለ ጊዜ /የወ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 118/ በክሱ መሠማት ወቅት ፍርድ ከመስጠቱ በፊት በማናቸውም ጊዜ ፍርድ ቤቱ በራሱ ጊዜ ወይም ከተከራካሪ ወገኖች በሚነሳ አስተያየት ቀርቦ የነበረው የወንጀል ክስ እንዲለወጥ ወይም እንዲጨመር ወይም አዲስ ክስ እንዲዘጋጅ ፍርድ ቤቱ ትእዛዝ ለመስጠት እንደሚችል በወ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 119/1/ ተመልክቷል። ከዚህ ድንጋጌ መረዳት እንደሚቻለው ፍርድ ቤቱ በራሱ ወይም ከተከራካሪ ወገኖች በአንዱ በሚያቀርበው ማመልከቻ መሠረት እንደነገሩ ሁኔታ ክሱ እንዲለወጥ እንዲጨመር ወይም አዲስ ክስ እንዲዘጋጅ ትእዛዝ የሚሰጥ ስለመሆኑ ነው። ይህ ፍርድ ቤቱ የሚሰጠው ትእዛዝ የማሻሻል ጥያቄውን ውድቅ በማድረግ የተሰጠ ከሆነ ደግሞ የመጨረሻ በመሆኑ ይግባኝ ሊባልበት የሚገባ ስለመሆኑ በሰበር መ/ቁ 93234 አስገዳጅ ትርጉም ተሰጥቶበታል።

በዚህ በያዘነው ጉዳይ አመልካች በተጠሪዎች ላይ በቅድሚያ በመ/ቁ 0202368 በወረዳው ፍርድ ቤት በቀረበው ክስ ላይ ክሱን ለማሻሻል ያቀረበው አቤቱታ ተቀባይነት ሲያጣ አመልካች ይግባኝ በማለት በበላይ ፍርድ ቤት ሊያሳርም አልሞከረም። በይግባኝ በበላይ ፍርድ ከማሳረም የቀረበውን ክስ በወ/ሀ/ሥ/ሥ/ቁ 122/ለ/ መሠረት ክሱን የማንሳት እና ለዚያው ፍርድ ቤት በሌላ መዘገብ በመ/ቁ 0202415 አዲስ ክስ በማቅረብ ለማሻሻል ለፍርድ ቤቱ አቅርቦ ያጣውን መብት ክሱን በማንሳት አዲስ ክስ በማቅረብ ክርክሩ እንዲቀጥል የሆነ መሆኑን ነው መዘገቡ የሚያስረዳው።

የወንጀል ሥነ ሥርዓት ህግ ዋናዎች ዓላማ የወንጀል ህጉ በተግባር የሚተረጎምበትን ሥርዓት በመዘርጋት በህጉ ላይ የተመለከቱ ወንጀሎች ተፈጽመው በሚገኙ ጊዜ እውነት በማውጣት ውጤታማ፣ ቀልጣፋና ፍትሐዊ የወንጀል ፍትህ ሥርዓት እንዲኖር ማስቻል ነው። ከሥነ-

ሥርዓት ሕገ ወጪ በሆነ አካሄድ ተመርምሮና ክርክር ተካሂዶ የሚሰጥ ፍርድ በህገ-መንግስታችን አንቀጽ 20 የተረጋገጠውን በተገቢ አጭር ጊዜ ፍትህ የማግኘት መብት ያንደሰ ነው የሚሆነው።

አመልካች ክሱን ለማሻሻልም ሆነ ለማንሳት ብሎም በሌላ መዝገብ አዲስ ክስ ለመቅረብ ምክንያት የሚያደርገው የወረዳው ዐቃቤ ህግ የህክምና የመጨረሻ ውጤት ሳይቀርብ ክሱን በማቅረብ በቀላል አካል ጉዳት ክስ የቀረበ ቢሆንም አሁን የህክምና ማስረጃ የደረሰ በመሆኑ ነው ክሱን ላሻሽል የሚል ነው፤ ይህ ሁኔታ አይኖርም ባይባልም መፈጸም ያለበት ግን በሕግ በተዘረጋ ሥርዓት ነው፤ በመሰረታዊነት ያላለቀ ምርመራ ላይ ክስ አይቀርብም፤ ከወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 40/1/ ዐቃቤ ሕግ በተከሰሱ ላይ ክስ ለማቅረብ በቂ ምክንያት መኖሩን ከተረዳ ክስ የሚያቀረብና ከዚህ በፊት ግን ተመሳሳይ ሁኔታዎች እንዳያጋጥሙ በወ/ህ/ሥ/ሥ/ቁ. 38፣ 41 እና ተከታዮቹ መሰረት መፈጸም የሚገባው ነው።

ስለሆነም አመልካች በቅድሚያ ያቀረበው ክስ ላይ ማስረጃዎቹን ካሰማና እንዲከላከሉ ታዘ የክሱ መሰማት በቀጠለበት ሂደት ላይያቀረበው ክስ ማሻሻል አቤቱታ ተቀባይነት ሲያጣ ይህንን በህገ-አግባብ በይግባኝ ከማሳረም ክሱን በማንሳት በሌላ መዝገብ አዲስ ክስ ማቅረብ ምክንያቱ ምንም ይሁን ምንም የሥነ-ሥርዓት ህጉን ዓላማ ያልጠበቀ እና የፍርድ ቤቱን ትእዛዝ ያላከበረ በመሆኑ ተገቢውን ፍትህ ሊያሰጥ የሚችል ሆኖ አልተገኘም። ስለሆነም የምስራቅ ጉጃም አስተዳደር ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት የሰጠውና በበላይ ፍርድ ቤቶች ተቀባይነት ያገኘው ውሳኔ መሠታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ ያላገኘው በመሆኑ ተከታዩን ውሳኔ ሠጥተናል።

ው ሳ ኔ

1/ የእነማይ ወረዳ ፍርድ ቤት በመ/ቁ 0202415 በቀን 02/04/07 ዓ.ም የሰጠውን ፍርድ በመሻር የምስራቅ ጉጃም አስተዳደር ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 0213319 በቀን 21/07/2007 ዓ.ም የሰጠው ፍርድ እና የአብክመ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 02-13131 ህዳር 29 ቀን 2008 ዓ.ም እና አብክመ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት መ/ቁ 55406 መጋቢት 5 ቀን 2008 ዓ.ም የሰጡት ትእዛዝ በወ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 195/ለ/ 12/ መሠረት ፀንቷል።

መዝገቡ ተዘግቷል ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ብ/ግ